

PODLASKIE 2955

1. Obiekt

344/1
KOŚCIÓŁ KATEDRALNY p.w. św. MICHAŁA ARCHANIOŁA
i JANA CHRZCICIELA

2. Czas powstania

1504-1525
1691-1692, XIX w.

3. Miejscowość

ŁOMŻA

4. Adres

Łomża
ul. 22 Lipca

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo łomżyńskie

gmina Łomża

6. Poprzednie nazwy miejscowości

pow. węgierski

7. Przynależność administracyjna przed 1.VI.1975

województwo białostockie

powiat Łomża

8. Właściciel i jego adres:

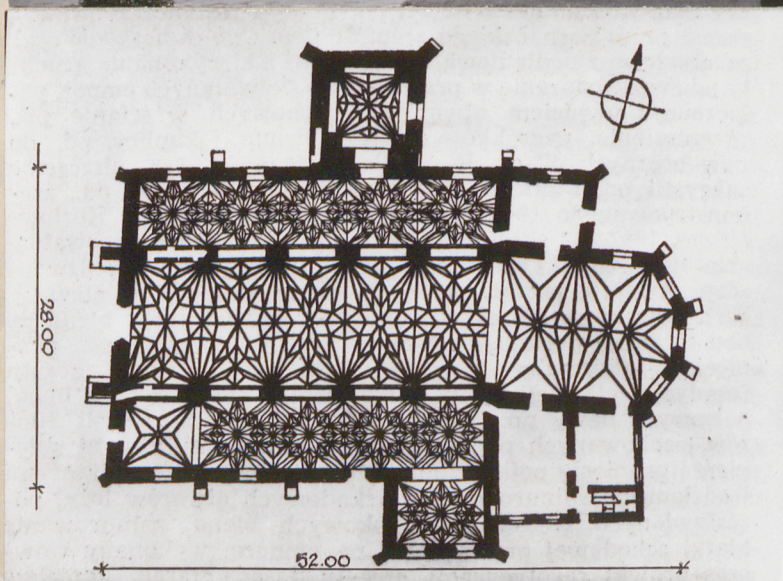
Parafia katedralna
18-400 Łomża
ul. 22 Lipca 25

9. Użytkownik i jego adres:

J.W.

10. Rejestr zabytków

Nr. 39 data 28.02.1953

Kościół zbudowano na surowym korzeniu pocz. od 1504 r. Do 1518 trójnawowa bazylika. W l. 1519-26 przebudowa na pseudobazylikę (obniżenie nawy głównej, podwyższenie naw bocznych).

Od 1588 kolejna przebudowa, w tym przekształcenie pd. kaplicy na mauzoleum rodzinne Modlińskich. Po 1621 przebudowa szczytu dzwonnicy. 1691-92 gruntowna przebudowa prowadzona przez arch. Józefa Bellottiego. Zmieniono wówczas szczyt fasady, podwyższono ściany prezbiterium, obniżono dachy, wprowadzono dachy pulpitowe nad nawami bocznymi, założono sygnaturkę. Remont w l. 1711-14. W okresie 1752-3 budowa chóru muzycznego, przekształcenie barokowego szczytu elewacji zachodniej a także wykonanie rokokowych sztukaterii nad łukiem tęczowym. Remonty w l. 1806, 1823, 1844 (ogólny remont murów, przemurowanie szczytu wschodniego oraz szczytu kaplicy pd. 1884-86 dobudowa neogotyckiej zakrystii od pd. 1886 - restauracja sklepień przez archit. Jana Hiuza. W l. 1891-94 gruntowny remont wnętrza (polichromia) 1932-4 przebudowa zakrystii pd. wykonanie kruchty pd. arch. Stefan Cybichowski. W 1939 częściowe zniszczenie zakrystii pd. i sklepienia nawy pd. Obiekt późnogotycki, szczyty fasady późnobarokowe.

Sytuacja - kościół położony w centralnej cz. miasta, przy ulicy 22 Lipca, na pd. od rynku Starego Miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie pałacu biskupiego. Orientowany. Teren otoczony wysokimi drzewami i murem parkanem.

Materiał i technika - mury z cegły pełnej w układzie polskim i wendyjskim. Fundamenty i cokół z bloków granitowych. Dekoracje z cegły zandrówki w układzie rombów i szachownicowym. Blendy, fryzy i szczyty tynkowane.

Sklepienia w nawie gł. i prezbiterium gwiaździsto-sięciowe, w nawach bocznych i kaplicy pd. kryształowe. Sklepienia tynkowane z wyjątkiem żeber. Wieża dachowa drewniana krokwiowa z wieszarami. Dachy nad korpusem, prezbiterium i wieżą kryte dachówką "mnich-mniszka". Nad nawami bocznymi, zakrystią i kaplicą pd. kryte blachą ocynkowaną. Posadzki dwubarwne, współczesne z terrakoty. Schody na chór i wieżę ceglane, w grubości murów. Schody na piętro zakrystii pd. drewniane, dwubiegowe, bez dekoracji.

Okna w nawach bocznych i prezbiterium wysokie, ostrołukowe, rozglifione. Dwudzielne, wielokwaterowe typu witrażowego. Okno w fasadzie trójdzielne. Ościeża i laskowania ceglane, kwatery w metalowych obramieniach. Okna w kaplicy pd. okrągłe z kutymi kratami w układzie promienistym. Okna w górnej partii wieży drewniane, szczelinowe. Okna w zakrystii pd. drewniane, podwójne. Dwuskrzydłowe, trójdzielne, sześciokwaterowe. Na parterze z prostą kutą kratą. Drzwi w fasadzie i nawach bocznych osadzone w ostrołukowych, uskokowych portalach. Żelazne, kute, malowane olejno. Drzwi do wieży drewniane, deskowe z ozdobnymi zawiasami. Drzwi zewnętrzne do zakrystii pn. prostokątne, jednoskrzydłowe, żelazne, kute, do zakrystii pd. współczesne drewniane płycinowe.

Rzut - kościół trójnawowy z korpusem nawowym pięcioprzęskowym. Prezbiterium wydzielone, równej z nawą szerokości, dwuprzęsłowe, zamknięte trójbocznie. Z obu stron prezbiterium zakrystia różnej wielkości na planach zbliżonych do prostokąta. Przy nawie pn. wieża na rzucie kwadratu. Przy nawie pd. kaplica na planie prostokąta.

Bryła - kościół pseudobazylikowy o obniżonych w stosunku do środkowej nawach bocznych. Prezbiterium równe wysokością z nawami bocznymi, wieża od pn. sięga do kalenicy dachu nad nawą gł. Zakrystie i kaplica-jednokondygnacyjne, równe połowie wys. naw bocznych. Dachy nad nawą, prezbiterium i wieżą dwuspadowe, nad kaplicą i zakrystiami jednospadowe.

Elewacje - Fasada trójdzielna z częścią środkową flankowaną trójuskokowymi, mocno wysuniętymi skarpami. Na osi portal ostrołukowy, trójuskokowy. Wyżej wysokie okno ostrołukowe, flankowane wąskimi blendami. W częściach bocznych fasady

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa ok. 1470 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1940 - rekonstrukcja sklepienia. W l. 1947-52 odbudowano zakrystię pd. W okresie 1953-56 prace konserwatorskie o szerokim zakresie: rekonstrukcja gotyckiego szczytu dzwonnicy, usunięcie kruchty, rekonstrukcja blend w elew. zach. odsłonięcie wejścia do nawy pd., usunięcie płaskorzeźby głowy św. Jana w zwieńczeniu szczytu fasady, zamurowanie blend półszczytu nawy pd., we wnętrzu odsłonięcie profili filarów, remont sklepień, usunięcie polichromii, usunięcie empor z prezbiterium, zamurowanie klatki schodowej na emporę.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Wszystkie elementy konstrukcyjne a także wyposażenie i instalacje znajdują się w zadowalającym stanie technicznym.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

Katalog Zabytków w Polsce, T. IX, woj. łomżyńskie
Z.1 Łomża i okolice, pod red. M. Kałamajskiej-Saeed,
Warszawa 1982

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania sygnatury)

Negatywy w posiadaniu BBiDZ w Łomży

24. Uwagi różne

Tekst i rys.:
Fot.:

25. Wypełnił

W. Boruch, III, 1986
P. Maliszewski, X, 1985

26. Sprawdził

27. Załączniki: wkładka nr 1
-"- nr 2

LONŻA

Zawartość: 1 rys, 4 fot.

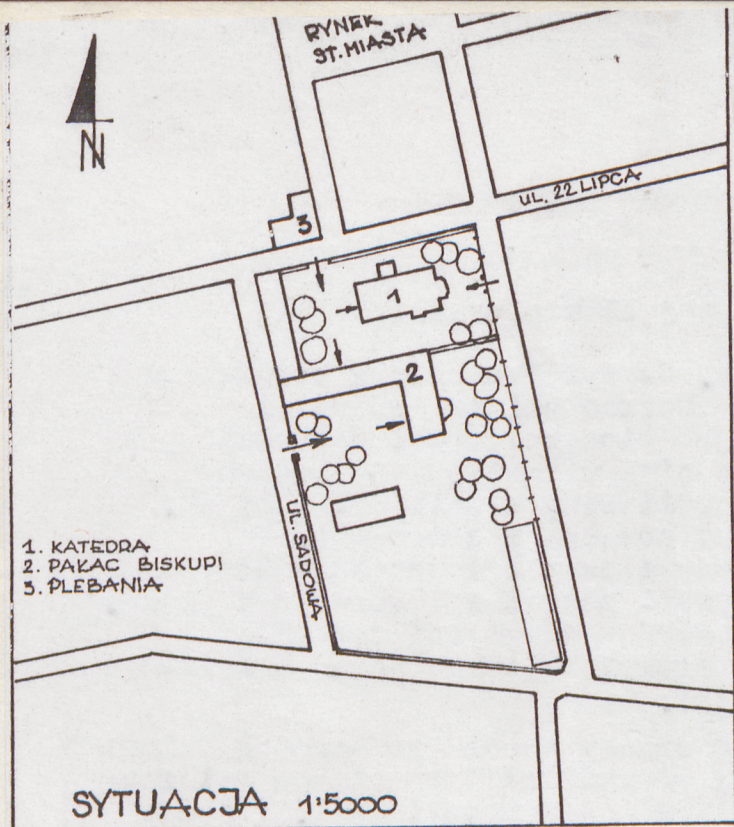
pary dwulucznych ostrołukowych blend a w nich kolejne blendy. Wyżej blendy zamknięte odcinkowo przedzielone filarkami.

Szczyty prostokątne ujęte po bokach parami pilastrów toskańskich. Szczyt środkowy z trójkątnym przyczółkiem. Szczyty boczne ujęte wolutowymi spływami. Elewacje boczne opięte szkarpami uskokuowymi. Pomiedzy nimi ostrołukowe, rozglifiowe okna i rząd ustawionych parami ostrołukowych blend. Ponad nimi wgłębny pas fryzu korolonowego, przecinającego okna wysokie. Wyżej mocno profilowany gzyms wleńczący. Portal do nawy pd. ostrołukowy, profilowany z wałków i wklęsok. Kaplica oszkarpowana z okrągłymi rozglifionymi oknami i rombowa dekoracją z zendrówki. Elewacja prezbiterium z cokołem w przyziemiu, wysokimi ostrołukowymi oknami i szerokim barokowym fryzem. Elewacje dzwonnicy trójkondygnacyjne, przedzielone wgłębnymi pasami z dekoracją ceglana. W drugiej kondygnacji rząd blend zamkniętych półkoliście. W trzeciej kondygnacji ostrołukowe blendy. Dwie z nich z półkolistymi oknami. W elewacji pn. wieży szczyt mazierystyczny o falistych spływach ze sterczynami. Szczyt pn. wieży schodkowy ze sterczynami.

Wnętrze - wielodzielne. Pomiedzy nawami bocznymi a nawą główną ostrołukowe arkady na czworobocznych filarach opiętych zdwojonymi lizenami. Sklepienia gwiazdzisto-sieciowe; w prezbiterium z motywem gwiazdy sześcioramiennej, w nawie gwiazdy ośmioramiennej, w dzwonnicy gwiazdy czteroramiennej. W nawach bocznych i kaplicy sklepienie kryształowe. Ściany wnętrza tynkowane. W surowej cegle pozostawione żebra i lizeny na filarach. Na ścianie nad łukiem tęczowym sztukaterie. Chór muzyczny murowany, podsklepiony krzyżowo, wsparty na trzech półkolistych arkadach.

Wyposażenie - ołtarz główny wczesnobarokowy /1620-27/; ołtarz w nawie pn. barokowy / I p. XVIII w./; ołtarz w nawie pd - barokowy /poł. XVII w./; ołtarz św. Antoniego i Mateusza, późnobarokowy /przed 1738/; ołtarz św. Józefa- manierystyczny /ok. 1600/ ; ołtarz w kaplicy pn. manierystyczny /ok. 1600/; ołtarz w kaplicy pd.- manierystyczny /2 ćw. XVII w./; ambona manierystyczna /po 1618/; chrzcielnica wczesnobarokowa /2 ćw. XVII w./; nagrobki Mikołaja Troszyńskiego, Jana i Elżbiety Modliszewskich - renesansowe /XVI w./; witraże współczesne, proj. M. Jurgielewicz /1954-5/.

Instalacje - elektryczna, nagrzewcza, nagłaśniająca, odgromowa.

fałada

wieża od str.pn.

- fragm. elewacji pd.

widok w kierunku
prezbiterium

ŁOMŻA

Kościół katedralny p.w. św. Michała Archanioła Zawartość: 8 fot.

prezbiterium

zakrystia i wieża od pn.

widok na chór muzyczny

nawa boczna pd.

nawa pn.

sklepienie nawy bocznej pd.

sklepienie nawy gł.

fragm. sklepienia
prezbiterium